

Salve Regina

Jesper Glans

Hilding Rosenberg (1892–1985)

Toccata, Aria pastorale, Ciaccona (1952)

1. Toccata
2. Aria pastorale
3. Ciaccona

Koralförspel *

4. O Kriste, du som ljuset är (1927)
5. En dag skall uppgå för vår syn (1927)

Albert Runbäck (1894–1974)

Sju koralbearbetningar för orgel *

6. In dulci júbilo (1934, 1957)
7. Den kärlek du till världen bar (1964, 1967)
8. Jesus Krist, vår Frälserman (1965, 1972)

Gustaf Carlman (1906–1958)

9. Befall i Herrens händer *

Min vilotimma ljuder *

10. I Toccata
11. II Ricercare
12. III Ciaccona

Hilding Rosenberg

13. Präludium för orgel op. 58 no. 1 *

Torsten Nilsson (1920–1999)

Introduktion und Passacaglia für Orgel (1963) *

14. Introduktion
15. Passacaglia

Albert Runbäck

16. Salve Regina (1955) *

Torsten Nilsson

17. Salve Regina op. 28 nr. 1 (1969)

* WORLD PREMIERE RECORDING

Jesper Glans ORGAN

Läktarorgelns invigning i S:t Andreas kyrka 1961

S:t Andreas kyrka invigdes första söndagen i advent 1959 och hade under sin första tid en provisorisk orgel på läktaren med nio stämmor. Tanken var att den sedan många år beställda holländska orgeln skulle invigas på kyrkans ettårsdag, men leveransen blev försenad och orgeln invigdes istället fastlagssöndagen 12 februari 1961 av biskop Martin Lindström. För att uppmärksamma den nya orgeln firades denna dag med en högtidlig högmässa och mot kvällen en musikgudstjänst.

Vid högmässan räknades över 1000 personer in i kyrkan när processionen tågade in. Först gick flickkören och koralkören. Sist gick de assisterande prästerna och biskop Lindström. Även Biskop Gustaf Aulén skulle ha varit med och tjänstgjort men var förhindrad på grund av sjukdom. Under intåget i kyrkan sjöng kyrkokören från läktaren motetten *Sjungen till Herrens ära en nysång* av Stig Gustav Schönberg. När köerna hade tagit sina platser i kyrkans kor sjöngs gemensamt psalm 600: 1–3 *Du som fromma hjärtan vårdar*. Psalmen sjöngs utan orgel. Efter detta följde inledningstal som utgick från psaltarens ord *Saligt är det folk som vet vad jubel är*.

Tillsammans med församlingen sjöngs sedan psalm 162 *Vi lova dig o store Gud* som ackompanjerades av den nya orgeln. Musikdirektör Henrik Jansson, som var S:t Andreas kyrkas första organist, spelade därefter *Prelude and Fugue on a Theme of Vittoria* av Benjamin Britten. Härpå följde en rik högmässoliturgi och som postludium spelades *Litanies* av Jehan Alain.

Vid musikgudstjänsten på söndagkvällen gästades kyrkan av professor Alf Linder vid orgeln. Församlingens kyrkokör medverkade under ledning av Henrik Jansson och liturg var komminister Göran Eketorp.

Programmet inleddes med Johann Sebastian Bachs *Preludium och fuga i h-moll BWV 544* samt dennes koralpartita *O Gott, du frommer Gott BWV 767*.

Programmet fortsatte med modernare tongångar. Kyrkokören sjöng Ingvar Lidholms tre-satsiga verk *Laudi* från kyrkans kor under Janssons ledning. Alf Linder fortsatte sedan med nutida orgelmusik. *Toccata och Aria pastorale* av Hilding Rosenberg samt *Toccata und Fuge »Mitten wir im Leben sind«* av Ernst Pepping. Musikgudstjänsten avslutades med aftonbön

innehållande psalmerna 73 *Lyssna hör, du höga himmel* och 269:4 *Ära ske Gud, som från sin tron*.

Under de kommande fyra lördagarna efter orgelinvigningen hölls det orgelkonserter på den nya orgeln. Den 18 februari spelade Anton Heiller från Wien ett program med musik av Hofhaymer, Alain, Messiaen och Heiller. 25 februari spelade Henrik Jansson *Preludium och fuga* av Hilding

Tonsättarna och verken

HILDING ROSENBERG (1892–1985) växte upp i Bosjökloster i Skåne. Han räknas till en av de viktigaste svenska tonsättarna inom den tidiga modernismen och han satte en stark prägel på den nya musikens utveckling. Inte minst blev Rosenberg en högaktad lärare för kommande generationers tonsättare, och var en förebild för den så kallade *Måndagsgruppen* i Sverige under andra halvan av 1940-talet.

Rosenbergs verklista är omfattande och innehåller bland annat pianomusik, sånger, stråkkvartetter, orgelmusik och åtta symfonier. För orgel finns ett antal verk, där *Fantasia e fuga* (1941) nog är det mest kända.

Toccata, Aria pastorale, Ciaccona från 1952 är Rosenbergs största orgelstycke och tillägnat Alf Linder. Den inledande satsen *Toccata* är date-

Rosenberg, partita över koralen *Jesus är min hägnad* av Valdemar Söderholm och *Orgelstycke* av Göte Carlid. Den 4 mars spelade Torsten Nilsson ett program bestående av *Tiento del V tono* av Antonio de Cabezón, *Sonata i F-dur* av Dominico Scarlatti, *Suite* av Henry Purcell och *Passacaille* av Frank Martin. Den 11 mars spelade återigen kyrkans organist Henrik Jansson.

rad 9 april 1952 och ger en utåtriktad och stark öppning till verket. Man märker att Rosenberg har inspirerats av barockmästarnas toccator och inte minst kan man associera till Dietrich Buxtehude. Något som är vanligt i en barock-toccata är att fria partier varvas med mer strikta imitativa partier och detta tycks Rosenberg ha tagit fasta på. Verket inleds med ett virtuost manualsolo som med accelererande rytmer ger en känsla av frihet och improvisation. Toccatan innehåller också flera pedalsolon. Tonspråket i detta stycke kan nog karaktäriseras som en personlig men också tidstypisk modernistisk nysaklighet.

Den andra satsen *Aria pastorale* är daterad 10 april 1952 och är ett meditativt och stillsamt stycke där jag har valt att spela temat på både

Krumhorn och *flöjt*. Satsen är skriven i en nysaklig stil och domineras av kvartklanger.

Den sista satsen *Ciaccona* är till sitt omfång den längsta och enligt dateringen 29 mars 1952 den sats som komponerades först. Stycket inleds med en tiotakters trestämmig temapresentation. Musiken är tonalt experimentell och sopranstämman innehåller den kromatiska skalans alla toner. Efter presentationen följer femton variationer i olika stilar och med olika klanger och detta följs slutligen av en *fuga*. Hela stycket avslutas med ett stort D-durackord med orgelns *tutti*.

I den första utgåvan av stycket från 1954 står det: *en registrering som tar sikte på dispositionerna i våra äldre orglar har föresvävat tonsättaren vid komponerandet av detta verk*. Tanken är nog att detta stycke företrädesvis skall registreras med utgångspunkt från barock- och orgelrörelseklanger.

Stycket uruppfördes av orgelprofessor Alf Linder vid tonsättarens 60-årsdag på den stora *Marcussen & Søn*-orgeln byggd 1949 i Oscarskyrkan i Stockholm. De två första satserna spelades, som jag tidigare har skrivit, av Alf Linder vid invigningen av S:t Andreas kyrkas orgel och hela verket spelades av kyrkans organist Henrik

Jansson vid lördagskonserten i S:t Andreas 27 oktober 1962.

Den 15 april 1927 uruppförde Rosenberg fyra stycken koralförspel på orgeln i Stockholms stadshus. *O Kriste, du som ljuset är* och *En dag skall uppgå för vår syn* är två av dessa stycken och finns i handskrift i Rosenbergs *Efterlämnade verk och papper* bevarade på Musik- och teaterbiblioteket i Stockholm. De två andra koralförspelen tycks vara försvunna. Den första koralen är uppbyggd av en femstämmig sats i romantisk stil. Koralmelodin spelas med långa notvärden i sopranstämman och de övriga stämmorna rör sig kontrapunktiskt med åttondelar och sexton- delar. Musiken liknar till stor del koralförspel av Max Reger. Det andra koralförspellet har en mer nysaklig karaktär och satsen består av endast tre stämmor.

Präludium för orgel op. 58 no. 1 är även det ett stycke som bevarats endast i handskrift i Rosenbergs *Efterlämnade verk och papper*. Dock är både tonsättarens namn och kompositionens titel tryckt på pappret. Stycket består av två kontrasterande idéer: ett rörligt parti med trioler ställs mot ett långsamt och mer ackordiskt avsnitt. Dessa delar varvas med varandra och utvecklas vidare genom stycket.

ALBERT RUNBÄCK (1894–1974) var en svensk kyrkomusiker och tonsättare. Han avlade organistexamen i Lund 1911 och i Stockholm 1913 och undervisades i orgel av Gustaf Hägg.

Runbäck var från 1917 till 1959 verksam som organist och kantor i Båstad och Hov. I Båstad drev han ett rikt musikliv. Hans syster beskriver i en skrift att han startade upp musikstunder i kyrkan två gånger i veckan och även höll completorium varje vecka. Albert Runbäck fick genom Båstads kyrkokör kontakt med en ung Birgit Nilsson som sökte sig till Runbäck för att genom hans kontakter få sångundervisning. Så blev det och Birgit Nilsson fick sånglektioner av Ragnar Blennow som var en tämligen känd konsertsångare vid den här tiden. Runbäck engagerade Nilsson som sångerska i några olika sammanhang och i hennes självbiografi finns att läsa hur hon två gånger i veckan sjöng i Båstads kyrka vid de gregorianska completorierna och tjänade tre kronor per gudstjänst. Birgit Nilsson har också sjungit in musik av Runbäck på skiva.

Som tonsättare var Runbäck självlärd. Hans tidiga verk skrevs i ett romantiskt tonspråk, men med tiden blev han mer influerad av orgelrörelseidealet och nysakligheten. Hans tonsätargärning har framför allt bidragit till musik

för kyrkan och hans verklista är stor vad gäller liturgisk musik, kantater och musik som bygger på koral- och gregorianska melodier. Samlingen *Lauda Sion* utgavs 1940 och är ett hymnarium för ett helt kyrkoår med sättningar för kör och orgel. Denna samling lämpar sig för kyrkokörer och fick ett gott bemötande när den kom. Runbäck har också givit ut ett flertal antologier med orgelmusik, många av dessa är utgivna tillsammans med Waldemar Åhlén.

Tillsammans med kyrkoherde Knut Peters gav Runbäck 1940 ut *Svensk koralbok* som ett alternativ till 1939 års koralbok, utökad med bland annat preludier och kommentarer till varje psalm. Runbäck deltog också i Arthur Adells och Knut Peters arbete kring tidegården på svenska och bidrog med att göra orgelsättningar och harmoniseringar till delar av *Evangelisk tidegård* under 30-talet.

In dulci jubilo, Den kärlek du till världen bar och *Jesus Krist, vår Frälserman* är alla hämtade ur samlingen *Sju koralbearbetningar för orgel* utgiven på Wessmans Musikförlag.

Stycket *Salve Regina* bygger på den gregorianska Mariahymnen med samma namn och är utformad som en fantasi över den. Melodin återkommer både fragmentariskt samt i längre

avsnitt och presenteras i sopran-, tenor- och basläge. Stycket är ursprungligen tryckt på Nordiska musikförlaget.

GUSTAF CARLMAN (1906–1958) var från 1947 och fram till sin död organist i Heliga Trefaldighetskyrkan i Kristianstad. Tidigare hade Carlman verkat som organist både i Tvååker och Spannarp i Halland samt i Skellefteå stadsförsamling. Han komponerade till största delen kör- och orgelmusik, men det finns också sånger, pianostycken samt kantaten *Västerbotten* för solister kör och orkester skrivna av honom.

Min vilotimma ljuder är en koralpartita i tre sater, tillägnad Albert Runbäck och återfinns i samlingen *Postludier Del III* utgiven av Runbäck och Åhlén. Koralen som stycket bygger på finner man i 1937 års psalmbok och var tänkt att sjungas »Vid aftonklämtningen«. Partitan inleds av ett längre pedalsolo med karaktärsbeteckningen *Poco lento (tempo rubato)* och låter nästan som en improvisation över koralmelodin. Detta följs av snabbare figurationer i händerna där högerhanden spelar en livlig stämma och vänsterhanden spelar koraltemat. Den första satsen har fått beteckningen *Toccata. Ricercare*-satsen utgörs av en tvåstämmighet med imiterande avsnitt. Till detta fogas

koralmelodin i sopranstämmen som jag har valt att spela i pedalen med *Nachthorn 2'* för att melodin skall klinga i rätt oktav. Den sista satsen i partitan är en *Ciaccona* som inleds svagt i ett lugnt tempo. Tempot blir sedan gradvis snabbare genom satsen och hela stycket slutar i ett starkt fortissimo.

Det andra stycket av Carlman är en koralbearbetning av psalmen 247 i *Den svenska psalmboken, Befall i Herrens händer*, och finns med i samlingen *Postludier Del I* av Runbäck och Åhlén. Koralen ligger i sopranstämmen, här spelad med *Sesquialtera* på ryggpositivet, och under den finns en tvåstämmig sats, som spelas på *Principal 8'*. Texten till koralen är bearbetad vid två tillfällen och den senaste bearbetningen är gjord 1983 av Olle Nivenius som var S:t Andreas kyrkas första kyrkoherde och från 1970 till 1980 biskop i Lund.

Tonsättaren, organisten och kördirigenten TORSTEN NILSSON (1920–1999) föddes i det skånska samhället Höör. Nilsson utbildade sig vid musik konservatoriet i Stockholm, studerade orgel för Alf Linder och vidareutbildade sig i komposition och orgel för Anton Heiller i Wien. Som organist verkade han bland annat i S:ta Maria kyrka i Helsingborg. Mest uppmärksammad blev han för

sitt arbete i Oscarskyrkan i Stockholm från 1962 till 1982. Torsten Nilsson var en mycket färgstark personlighet i det svenska musiklivet och framförallt inom kyrkomusiken. I texthäftet till albumet »Swedish Composers play their own organ works« (Proprius PROP7833) – en milstolpe för svensk nutida orgelmusik – beskrivs Nilsson som »en av våra mest kontroversiella kyrkomusiker, men detta beror inte på någon upprorisk läggning utan tvärtom på en rakryggad strävan efter äkthet och sanning. Det är hans önskan att rensa bort plattheter och banaliteter ur kyrkan som inte fått stå oemotsagda.« Nilssons musik är till stor del påverkad av modernistiska tekniker med tolvtonsserier och kluster. Samtidigt komponerar han ofta med hjälp av traditionella kompositionsformer och bygger inte sällan upp musiken kring koralmotiv och gregorianik.

Den gregorianska sången stiftade Nilsson bekantskap med först under studietiden i Stockholm när han studerade liturgik för A.O.T. Hellerström. Han blev mycket förtjust i gregorianik och har själv arbetat som lärare i liturgisk sång.

Torsten Nilsson har vid ett flertal tillfällen spelat konserter i S:t Andreas kyrka och han spelade bland annat en orgelkonsert under veckorna kring orgelns invigning.

Salve Regina är ett opublicerat orgelstycke bevarat i manuskript och komponerat i maj 1969. Musiken beställdes till en kyrkosångshögtid och är namngiven efter en gammal Mariahymn. Stycket är uppbyggd av tre olika teman: dels den nämnda Mariahymnen, *Salve Regina*, dels ett gregorianskt introitus för Heliga Trefaldighets dag, *Benedicta sit*, och dessutom kombineras dessa två teman med en tolvtonsserie. Stycket inleds med en presentation av tolvtonstemat som sedan övergår i suggestiva och täta klanger med melodin i *Salve Regina* överst. Torsten Nilsson fångar i musiken den gregorianska sångens rytmiska elasticitet genom att blanda två- och tregrupper samt att förlänga vissa takter. Musiken blir mer och mer intensiv och kulminerar med koralmelodin i pedalen samtidigt som händerna spelar våldsamma klusterfigurationer. Det hela avslutas med en kanon mellan höger hand och pedal medan vänsterhanden spelar långa ackord.

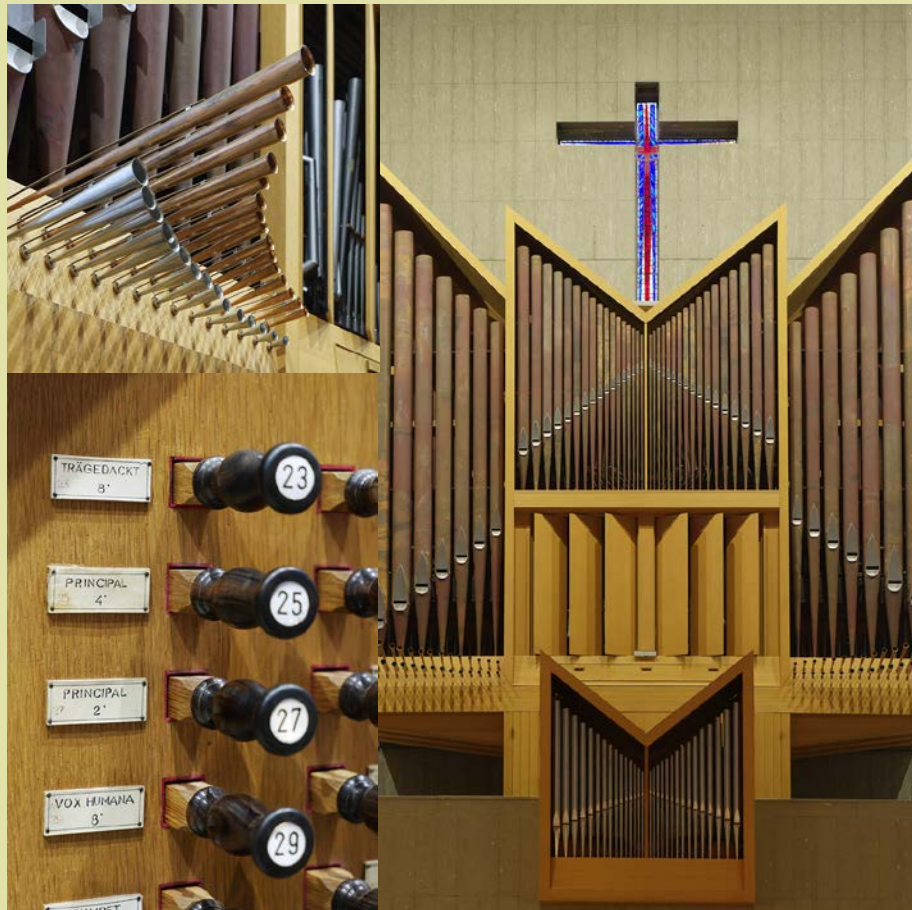
Introduktion und Passacaglia für Orgel är även det ett opublicerat stycke. Verket komponerades i mars 1963 och är tillägnat Alf Linder. Stycket fick sitt uruppförande samma år i Uppsala med Linder vid orgeln. Under Torsten Nilssons tid i S:ta Maria kyrka i Helsingborg anordnades internationella orgeldagar där bland andra Marie-Claire Alain,

Gaston Litaize och Anton Heiller medverkade. I och med detta lärde Nilsson känna Anton Heiller, som erbjöd honom att komma till Wien för att studera orgel och komposition. Studierna i Wien resulterade bland annat i *Introduktion und Passacaglia* och är det första stycke där Torsten Nilsson använder tolvtonsteknik. På det andra bladet i styckets manuskript finns de fyra olika tolvtonsserier som ligger till grund för kompositionen. Stycket innehåller dessutom väl utarbetade och detaljerade registreringsanvisningar, som baserar sig på dispositionen för Oscarskyrkans orgel, och de ligger till största delen också till grund för inspelningen här.

JESPER GLANS (f. 1994) studerade mellan åren 2013 och 2018 orgel för Anders Johnsson vid kyrkomusikerutbildningen på Musikhögskolan i Malmö. Efter sin masterexamen fortsatte Glans sina studier i solistklassen vid Det Kongelige Danske Musikkonservatorium för professor Hans Fagius och avlade där sin solistexamen 2020. Glans har även deltagit i flera internationella mästarkurser för bland andra Leo van Doeselaar, Oliver Latry och Ludger Lohmann. Han är även flerfaldigt belönad med Kungliga Musikaliska Akademiens nationella stipendium.

Jesper Glans har givit orgelkonserter runt om i Sverige och Danmark och gjort inspelningar för radio i båda länderna. Hans repertoar är mycket bred och omfattar alla epoker, men han har ett särskilt intresse för svensk 1900-talsmusik och nutida musik. Sedan 2016 är han anställd som organist i S:t Andreas kyrka i Malmö.

The Inauguration of the Balcony Organ at St. Andrew's Church in 1961

St. Andrew's Church was inaugurated on the first Sunday in Advent 1959, and for the first two years it had an interim organ on the balcony with nine registers. The original idea was that the Dutch organ, which had been on order for many years, would be consecrated on the church's one-year anniversary, but delivery was delayed and the organ was consecrated on Quinquagesima Sunday, February 12th, 1961 by Bishop Martin Lindström. To draw attention to the new organ, a solemn Mass was celebrated on this day followed by a music worship service in the evening.

More than 1,000 people were in attendance at the Mass in the church when the procession marched in. First came the girls' choir and then the church choir. Finally, the assistant priests and Bishop Lindström. Bishop Gustaf Aulén would also have been present but was prevented due to illness. During the procession music was provided by the church choir from the balcony, singing the motet *Sjungen till Herrens ära en ny sång* (Sing to the Lord's Praise a New Song) by Stig Gustav Schönberg. When the choirs had taken their seats, Psalm 600 (verses 1–3) was sung together: *Du som fromma hjärtan vårdar* (You who care for pious

hearts). The hymn was sung without the organ. This was followed by an introductory speech based on the psalmist's words *Saligt är det folk som vet vad jubel är* (Blessed are the people who know the festal shout). Then, together with the congregation, Psalm 162 *Vi lova dig o store Gud* (We Praise You, O Great God) was sung accompanied by the new organ. The Music director Henrik Jansson, who was St. Andrew's Church's first organist, then played the *Prelude and Fugue on a Theme of Vittoria* by Benjamin Britten. This was followed by a rich high Mass liturgy and, as a postlude, Jehan Alain's *Litanies* was played.

At the music service on Sunday evening, Professor Alf Linder was the guest performer at the organ. The parish church choir participated under the direction of Henrik Jansson and the liturgist was the assistant vicar Göran Eketorp.

The program began with Johann Sebastian Bach's *Prelude and Fugue* in B minor BWV 544 and his chorale partita *O Gott, du frommer Gott* BWV 767.

The program continued with modern compositions. The church choir sang Ingvar Lidholm's three-movement *Laudi* from the church choir

under Jansson's direction. Alf Linder then continued with contemporary organ music: *Toccata and Aria pastorale* by Hilding Rosenberg and *Toccata und Fuge "Mitten wir im Leben sind"* by Ernst Pepping. The music service ended with an evening prayer containing the hymns 73 *Lyssna, hör, du höga himmel* (Listen, hear, you high heavens), and 269:4 *Ära ske Gud, som från sin tron* (Praise be to God as from his throne).

On the following four Saturdays following the organ inauguration, organ concerts were given on the new organ. On February 18th, Anton Heiller

The composers and the music

HILDING ROSENBERG (1892–1985) grew up in Bosjökloster in Skåne. He is considered one of the most important early modernist Swedish composers and he left a strong mark on the development of new music. Not least, Rosenberg became a highly regarded teacher for future generations of composers, and was a role model for the "Monday Group" of composers in Sweden during the second half of the 1940s.

Rosenberg's opus list is extensive and includes piano music, songs, string quartets, organ music, and eight symphonies. There are a number of works for organ, of which the *Fantasia and Fugue*

from Vienna played a program with music by Hofhaymer, Alain, Messiaen and Heiller. On February 25th, Henrik Jansson played the *Prelude and Fugue* by Hilding Rosenberg, the partita over the chorale *Jesus är min hägnad* (Jesus is my refuge) by Valdemar Söderholm and *Orgelstycke* (Piece for Organ) by Göte Carlid. On March 4th, Torsten Nilsson played a program consisting of *Tiento del V tono* by Antonio de Cabezón, Sonata in F major by Domenico Scarlatti, *Suite* by Henry Purcell and *Passacaille* by Frank Martin. On March 11th, the church organist Henrik Jansson played again.

(1941) is probably the best known.

Toccata, Aria pastorale, Ciaccona from 1952 is Rosenberg's largest composition for organ and is dedicated to Alf Linder. The introductory movement, *Toccata*, is dated April 9th, 1952 and presents a strong and expansive opening for the work. You notice that Rosenberg has been inspired by the Baroque masters' Toccatas, and not least, comparisons to Dietrich Buxtehude spring to mind. Something that is common in a Baroque toccata is that free sections are interspersed with more strict imitative sections, and Rosenberg seems to have taken note of this. The work begins with a virtuoso man-

ual solo, which with its accelerating rhythms, gives a feeling of freedom and improvisation. The toccata also contains several pedal solos. The tonal language in this piece can probably be characterized as personal but also typical of the modernist "Neue Sachlichkeit" (New Objectivity).

The second movement *Aria pastorale* is dated April 10th, 1952 and is a meditative and quiet piece where I have chosen to play the theme on both the krummhorn and the flute. The movement is written in a modernist style dominated by the sound of fourths.

The last movement, *Ciaccona*, is by far the longest and, according to the date of March 29th, 1952, it was also composed first. The piece begins with the presentation of a ten-bar tripartite theme. The music is tonally experimental and the soprano line contains all of the notes of the chromatic scale. The presentation is followed by fifteen variations in different styles and with different sound colors, and these are finally followed by a *fugue*. The whole piece ends with a large D-major chord with the organ's tutti.

The first edition of the piece from 1954 states: a registration aimed at the dispositions of our older organs has preoccupied the composer in composing this work. The idea is that this piece should

preferably be registered like a baroque piece as a starting point but with the sound ideal advocated by the Organ Reform Movement.

The piece was premiered by organ professor Alf Linder on the composer's 60th birthday on the large Marcussen & Son organ built in 1949 in Oscars Church in Stockholm. The first two movements were played, as I have previously written, by Alf Linder at the inauguration of the St. Andrew's Church organ and the whole work was played by the church organist Henrik Jansson at the Saturday concert in St. Andrew's on the 27th of October 1962.

On April 15th, 1927, Rosenberg premiered four chorale preludes on the organ in Stockholm City Hall. Two of these pieces, *O Kriste, du som ljuset är* (Christ, who art the light and day) and *En dag skall uppgå för vår syn* (based on *Dies irae*), are found in handwritten manuscripts in the archive of Rosenberg's papers preserved at the Music and Theater Library in Stockholm. The other two chorale preludes seem to have disappeared. The first chorale is made up of a five-part movement in a romantic style. The chorale melody is played in long note values in the soprano voice and the other parts move in counterpoint with eighths and sixteenths. The music is largely similar to the chorale prelude by

Max Reger. The second chorale prelude has a more modernist character and the movement consists of only three parts.

The *Preludium for organ* op. 58 no. 1 is also a piece that has been preserved only in a handwritten manuscript in the Rosenberg archive. However, both the composer's name and the title of the composition are printed on the paper. The piece consists of two contrasting ideas: a moving part with triplets is set against a slower and more chordal section. These parts are interwoven with each other, and further developed throughout the piece.

ALBERT RUNBÄCK (1894–1974) was a Swedish church musician and composer. He studied the organ, receiving degrees from Lund in 1911 and Stockholm in 1913 where his teacher was Gustaf Hägg.

From 1917 to 1959 Runbäck was active as organist and cantor in Båstad and Hov. In Båstad he developed a rich musical culture. His sister describes in a text that he held musical gatherings in the church twice a week and also held complines every week. Through Båstad's church choir, Albert Runbäck got in touch with a young Birgit Nilsson who applied to Runbäck for singing lessons through his contacts. Because of Runbäck's net-

work, Birgit Nilsson got singing lessons from Ragnar Blennow who was a fairly well-known concert singer at the time. Runbäck engaged Nilsson as a singer in several different contexts and in her autobiography you can read how she sang twice a week in Båstad Church at the Gregorian complines services and earned 3 Swedish kronor per service. Birgit Nilsson has also recorded music by Runbäck.

As a composer, Runbäck was self-taught. His early works were written in a romantic tonal language, but over time he became more influenced by the Organ Reform Movement ideal and the "New Objectivity." His work as a composer has above all contributed to music for the church, and his opus list contains many pieces of liturgical music, cantatas, and music based on chorale and Gregorian melodies. The collection *Lauda Sion* was published in 1940 and is a hymnary for an entire church year with arrangements for choir and organ. This collection is suitable for church choirs and was well received when it was published. Runbäck also has several anthologies of organ music, many of which were published together with Waldemar Åhlén.

Together with Pastor Knut Peters, Runbäck published the Swedish Hymnbook in 1940 as an alternative to the 1939 hymnbook, expanded with, among other things, preludes to and comments on

each hymn. Runbäck also participated in Arthur Adell's and Knut Peter's work on the daily offices in Swedish and helped to make organ arrangements and harmonizations for parts of the *Evangelical Daily Offices* during the 1930s.

In dulci jubilo, *Den kärlek du till världen bar* (The love you bore for all the world), and *Jesus Krist, vår Frälserman* (Jesus Christ, our Savior), are all taken from the collection *Seven chorale arrangements for organ* published by Wessmans Musikförlag.

The piece *Salve Regina* is based on the Gregorian hymn of Mary of the same name and is designed as a fantasy over it. The melody reappears both fragmentarily and in longer sections and is presented in soprano, tenor, and bass voices. The piece was originally printed by Nordiska musikförlaget.

GUSTAF CARLMAN (1906–1958) was the organist of the Holy Trinity Church in Kristianstad from 1947 until his death. Carlman had previously worked as an organist in both Tvååker and Spannarp in Halland and in the Skellefteå city congregation. He composed mostly choir and organ music, but there are also songs and piano pieces, and he wrote the cantata *Västerbotten* for soloists, choir, and orchestra.

Min vilotimma ljuder (My Final Hour of Rest) is

a chorale partita in three movements, dedicated to Albert Runbäck, and can be found in the collection *Postludes Part III* published by Runbäck and Åhlén. The hymn on which the piece is based can be found in the 1937 hymnal and was intended to be sung "at the evening bell." The partita begins with a longer pedal solo with the character designation *Poco lento* (tempo rubato) and sounds almost like an improvisation over the chorale melody. This is followed by faster figurations in the hands where the right hand plays a lively voice and the left hand plays the chorale theme. The first movement is a Toccata. The Ricercare movement consists of a duet with imitative sections. To this is added the chorale melody in the soprano part that I have chosen to play in the pedal with Nachthorn 2' so that the melody will sound in the correct octave. The last movement of the partita is a Ciaccona that begins softly at a leisurely tempo. The tempo then gradually becomes faster throughout the movement and the whole piece ends in a strong fortissimo.

The second piece by Carlman is a chorale setting of Hymn 247 in The Swedish Hymnbook, *Befall i Herrens händer* (Committed to the Hands of God), and is included in the collection *Postludes Part I* by Runbäck and Åhlén. The hymn tune

appears in the soprano, here played with Sesquialtera on the Rückpositiv, and below it is a two-part setting which is played on the Principal 8'. The text of the hymn has been edited on two occasions and the most recent adaptation was made in 1983 by Olle Nivenius who was St. Andrew's Church's first pastor and also served as bishop of Lund between 1970 and 1980.

The composer, organist, and choir conductor TORSTEN NILSSON (1920–1999) was born in Höör in the county of Skåne. Nilsson studied organ with Alf Linder at the Conservatory of Music in Stockholm, and further trained in composition and organ with Anton Heiller in Vienna. As an organist, he worked in St. Mary's Church in Helsingborg, among other places. He received the most attention for his work in the Oscars Church in Stockholm between 1962 and 1982. Torsten Nilsson was a very colorful personality in the Swedish music scene and especially in church music. In the liner notes to the landmark 1982 recording "Swedish Composers play their own organ works" (Proprius PROP7833), Nilsson was described as "one of our most controversial church musicians, and this is not due to any rebellious disposition but rather to a straightforward

pursuit of authenticity and truth. It is his desire to clear away flatness and banality from the church that has not been left unchallenged." Nilsson's music is largely influenced by modernist techniques with twelve-tone series and clusters. At the same time, he often composes with the help of traditional compositional forms and often builds up the music around chorale motifs and Gregorian chant.

Nilsson first became acquainted with Gregorian chant during his studies in Stockholm when he studied liturgy with A. O. T. Hellerström. He became very fond of Gregorian chant and also worked as a teacher in liturgical singing.

Torsten Nilsson has on several occasions played concerts in St. Andrew's Church and played an organ concert during the organ inauguration festival.

Salve Regina is an unpublished organ piece preserved in manuscript and composed in May 1969. The music was commissioned for a hymn-singing festival and is named after an old hymn to Mary. The piece is made up of three different themes: the above-mentioned hymn *Salve Regina*, and a Gregorian introitus for Holy Trinity Day, *Benedicta sit*, and in addition, these two themes are combined with a twelve-tone series. The piece begins with

a presentation of the twelve-tone theme which then turns into suggestive and dense sounds with the melody of *Salve Regina* in the soprano. In the music, Torsten Nilsson captures the rhythmic elasticity of Gregorian chant by mixing groups of two and three and extending certain beats. The music becomes more and more intense and culminates with the chorale melody in the pedal while the hands play violent cluster figures. The piece culminates with a cannon between the right hand and the pedal, while the left hand plays long chords.

Introduction and Passacaglia for Organ is also an unpublished piece. The work was composed in March 1963 and is dedicated to Alf Linder. The piece was premiered the same year in Uppsala with Linder at the organ. During Torsten Nilsson's time in St. Mary's Church in Helsingborg, international organ days were arranged, where, among others, Marie-Claire Alain, Gaston Litaize, and Anton Heiller participated. Through these meetings, Nilsson got to know Anton Heiller, who offered him to come to Vienna to study organ and composition. The studies in Vienna resulted in, among other things, the *Introduction and Passacaglia* and is the first composition where Torsten Nilsson uses twelve-tone technique. On the second page of the piece's manuscript are the four different twelve-

tone series that form the basis of the composition. The piece also contains well-prepared and detailed registration instructions, which are based on the disposition of the Oscars Church organ, and they are for the most part also the basis for the recording here.

JESPER GLANS (b. 1994) studied organ with Anders Johnsson at the church music education program at the Malmö Academy of Music between 2013 and 2018. After his master's degree, Glans continued his studies in the soloist class at the Royal Danish Academy of Music with Professor Hans Fagius and graduated there in 2020. Glans has also participated in several international master courses for Leo van Doeselaar, Oliver Latry, and Ludger Lohmann, among others. He has also received several national scholarships by the Royal Academy of Music.

Jesper Glans has given organ concerts around Sweden and Denmark and made recordings for radio in both countries. His repertoire is very broad and covers all eras, but he has a special interest in Swedish twentieth-century music and contemporary music. Since 2016, he has had the position of organist in St. Andrew's Church in Malmö.

ORGLARNA I S: T ANDREAS KYRKA, MALMÖ

THE ORGANS OF ST ANDREW'S CHURCH, MALMÖ

Läktarorgeln

Byggt 1961 av D. A. Flentrop, Holland.

Orgeln renoverades och efterintonerades våren 2005 av Flentrops orgelbyggeri.

Läktarorgeln är ett fint exempel på holländsk orgelrörelse. Instrumentet har en varm och sjungande klang med många karaktärsfulla och färgrika stämmor. Vågrätt i fasaden sitter pedalstämmorna Skalmēja 4' och Cornett 2'.

Orgeln är helmekanisk förutom pedalen, som har elektrisk registratur med avställare för de starkaste pedalregistren.

The Balcony Organ

Built in 1961 by D. A. Flentrop, The Netherlands.

The organ was renovated and revoiced by Flentrop in 2005.

The balcony organ is a fine example of the Organ Reform Movement in The Netherlands. The instrument has a warm and vocal quality with many colorful and characteristic registers. The pedal registers Schalmey 4' and Cornett 2' are placed horizontally in the façade.

The organ is completely mechanical except for the pedal, which has an electric action with cancellation buttons for the strongest pedal registers.

RP (Man I):	HV (Man II):	BV (sv, Man III):	Pedal:	Koppel:
Rörflöjt 8'	Kvintadena 16'	Trägedackt 8'	Principal 16'	I/P
Kvintadena 8'	Principal 8'	Spetsgamba 8'	Subbas 16'	II/P
Principal 4'	Spetsflöjt 8'	Blockflöjt 4'	Oktava 8'	III/P
Gedacktflöjt 4'	Oktava 4'	Principal 4'	Gedackt 8'	I/II
Gemshorn 2'	Rörflöjt 4'	Principal 2'	Oktava 4'	III/II
Kvinta 1 1/3'	Spetskvint 2 2/3'	Gedacktflöjt 2'	Nachthorn 2'	
Sesquialtera 2 ch	Oktava 2'	Waldflöjt 1'	Mixtur 4 ch	
Scharf 4 ch	Mixtur 4-6 ch	Cymbel 2 ch	Basun 16'	
Dulcian 16'	Cornett 4 ch	Vox humana 8'	Trumpet 8'	
Krumhorn 8'	Trumpet 8'	Trumpet 8'	Skalmēja 4'	
Tremulant		Tremulant	Cornett 2'	

Kororgeln

Kororgeln invigdes på Jungfru Marie bebådelse-
dag 2006 och är ett mångsidigt instrument för sin
storlek.

Orgeln är ett »hopplock« av begagnade delar
från olika svenskromantiska instrument från
1900-talets början. Anders Johnsson har samlat
ihop delarna och projekterat orgeln.

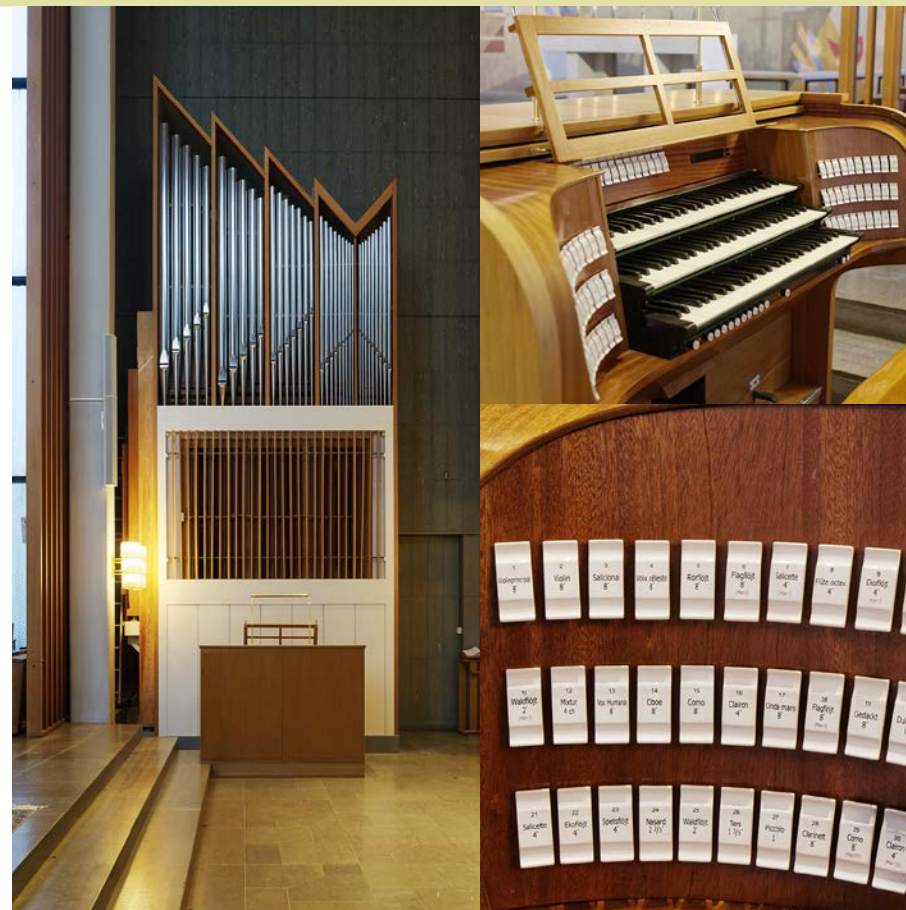
Huvudsakligen består orgeln av 1926 års
Setterquistorgel från Österåkers kyrka. Alla 10
originalstämmor, rooseveltflådor och magasin-
sbälg har återanvänts därifrån. Orgeln har utö-
kats på tre tilläggsflådor av Roosevelttyp från 1936
av Åkerman & Lund. Dessa, liksom Mixturen,
kommer från Arboga kyrka. Violon 16' stam-
mar från 1922 års Walckerorgel i Urshults kyrka.
2017 fick orgeln ett återanvänt tremanualigt
Eisenschmidtspelbord från Limhamns kyrka och
2020 insattes ett nytt positiv med stämmor från
USA på unitflådor. Clarinette, Oboe, Flûte octavi-
ante och Dulciana är av E M Skinner.

The Choir Organ

Inaugurated on Annunciation Sunday in 2006,
the instrument is a multifaceted instrument for
its size.

The organ is a collection of used parts from
various Swedish romantic instruments from
the beginning of the twentieth century. Anders
Johnsson collected the parts and designed the
organ.

The organ mainly consists of the 1926 Setter-
quist organ from Österåker Church. All ten of
its original registers, Roosevelt windchests, and
magazine bellows have been reused. The organ
has also been expanded with three additional
Roosevelt windchests built in 1936 by Åkerman &
Lund. These, as well as the Mixture, come from
Arboga Church. The Violon 16' comes originally
from the 1922 Walcker organ in Urshult Church.
In 2017, the organ was equipped with a refurb-
ished three-manual Eisenschmid console origi-
nally from Limhamn Church and in 2020 a new
Positiv was added with stops from the United
States on unit windchests. The Clarinette, Oboe,
Flûte octaviante and Dulciana are all by E. M.
Skinner.

Man I (SV)			Man II		Man III (SV)		
Principal II	8'	Fasad	Principal	16'	Unit	Violinprincipal	8'
Unda maris	8'	fr Ters	Borduna	16'		Violin	8'
Flagflöjt	8'		Principal I	8'		Salicional	8'
Gedackt	8'		Principal II	8'	Fasad	Voix céleste	8'
Dulciana	8'		Gamba	8'		Rörflöjt	8'
Salicette	4'	Unit 8'	Dulciana	8'	I	Flagflöjt	8'
Ekoflöjt	4'	Unit 8'	Flûte harm.	8'		Salicette	4'
Spetsflöjt	4'	Unit 8'	Flagflöjt	8'	I	Flûte octav.	4'
Nasard	2 2/3'		Gedackt	8'	I	Ekoflöjt	4'
Waldflöjt	2'	Unit 8'	Octava	4'		Nasard	2 2/3'
Ters	1 3/5'		Prestant	4'	Unit	Waldflöjt	2'
Piccolo	1'	Unit 8'	Ekoflöjt	4'	I	Mixtur	4 ch
Clarinette	8'		Spetsflöjt	4'	I	Vox Humana	8'
Corno	8'	III	Nasard	2 2/3'	I	Oboe	8'
Clairon	4'	III	Octava	2'	Unit	Corno	8'
			Mixtur	4 ch	III	Clairon	4'
			Trumpet	8'		Tremolo	Unit 8'
			Clarinette	8'	I		
			Corno	8'	III		
			Clairon	4'	III		
Pedal			Koppel				
Akustisk bas	32'	Unit	I/II	I/P			
Subbas	16'		III/II	II/P			
Violon	16'		III/I	III/P			
Octavbas	8'	Unit	III 4'				
Dulciana	8'	I	III 16'				
Gedackt	8'	I	III/I 4'				
Flöjt	4'	I	III/I 16'				
Basun	16'	Unit III	II 4'				
Trumpet	8'	III	III/II 4'				
Clairon	4'	III	III/II 16'				

RECORDED June 19–20, 2021, in S:t Andreas Church, Malmö, Sweden
ENGINEER AND PRODUCER Per Sjösten
ORGAN REGISTRATION ASSISTANTS Annie Hultstein, Hampus Söndrebo and Thomas Wallin
LINER NOTES Jesper Glans
ORGAN DESCRIPTION Jesper Glans and Anders Johnsson
ENGLISH TRANSLATION Joel Speerstra
PHOTO Bengt Jakobsson
GRAPHIC DESIGN Jocke Wester

footprintrecords.com

